

Valgfagskatalog 4. og 6. semester BA psykologi AAU, 2018

Indholdsfortegnelse:

Modulbeskrivelser valgfag:

1. Refugees' lives: psychological experiences between narrative and imagination...	2
2. Lykke og livskvalitet – er det det samme?.....	6
3. Kognitiv træning og rehabilitering.....	13
4. Ledelsespsykologi	23
5. Mobning på arbejdspladsen.....	28

Med forbehold for mindre administrative ændringer.
28.11.2017

Module description

<p>Module title, ECTS credits <i>Elective, 5 ECTS §28 Bachelor programme in Psychology, 2016-curriculum:</i> <u>Refugees' lives: psychological experiences between narrative and imagination</u></p>
<p>Location 4./ 6. Semester</p>
<p>Module coordinator Module coordinator Ignacio Brescó de Luna (ignacio@hum.aau.dk) Teachers: Luca Tateo, Ignacio Brescó de Luna, Paula Cavada, Óscar García Agustín, Daniel Rosengren Olsen</p>
<p>Type and language <i>Elective course</i> Language: English</p>
<p>Objectives <i>Migrants, refugees and asylum seekers are gaining more and more visibility in the European public arena. Nordic countries have a long and well-established tradition of hospitality and integration, but they too are facing a difficult challenge before the new phenomena of collective mobility from other areas of the world. Besides logistic, economic and employment problems, our societies and the single citizens are required to make-sense of these phenomena and deal with the dilemmas of preserving the continuity of culture copying with the ambivalences of dealing with otherness (namely minority groups) that generates uncertainty in a traditionally welcoming welfare state.</i></p> <p><i>This course will try to provide psychology students with some theoretical and empirical tools to understand the social-psychosocial dimensions of people mobility from the perspective of cultural psychology. The basic assumption is that we make sense of the current situation by processes of imaginative reconstruction of the past in function of an imagined future. Thus, imagination is related to the management of uncertainty towards escaping homeland to a new country, thought today global communication provides more information about every country (i.e. European migrants in the 19 century didn't know much (if anything at all) about the United States or Latin America before travelling). On the other hand, collective memory and imaginative reconstruction of past is related to those migrants who try to keep their old traditions and language in the new country; something that may affect (and be affected by) the refugee's children daily practices in the host country.</i></p> <p><i>On the side of the host country, the culturally constructed categories of different forms of migration (refugees, migrants, asylum seekers) provide a framework to make sense of people's mobility, legitimizing or de-legitimizing some kinds of migrants with respect to others. Besides, the construction of the otherness in form of migrants is strictly related to the construction of "we-ness" in terms of national identity and community spirit.</i></p> <p><i>The course will discuss the socio-psychological processes through which these categories they are constructed and managed and with what effects.</i></p> <p><i>Drawing on this framework, this course aims to provide:</i></p> <p>Knowledge:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Relationships between imaginative and mnemonic processes in cultural psychology.2) Social representations of refugees in relation to collective memory processes.3) How these processes can be related to psychological intervention in multicultural societies.4) Qualitative methodologies to study images and memory processes at both individual and collective levels. <p>Skills:</p>

- 1) To analyze life trajectories, personal and collective narratives;
- 2) To analyze collective imaginary about migration and refugee phenomena;
- 3) To work with non-existing objects in psychology (e.g. imagination, reconstructive memory, future-oriented actions)
- 4) To analyze the child's perspective into the migratory phenomena.

Competences:

To critically look at the social representation of migration phenomena.

To have a multicultural outlook at the different life trajectories.

To work with products of imaginative and future-oriented psychological processes.

To work in the field of refugees support with a more sensitive and in-depth understanding of life experiences.

Academic content and conjunction with other modules and semesters

The course is aimed at providing theoretical and empirical knowledge about the phenomenon of migration. The module is in relation to the social psychology module and the qualitative methods semester. The course will combine theoretical concepts and empirical work on narrative processes (individual and collective), autobiographical memories, mythology of migration, future-oriented collective memory. The course will also focus on the empirical analysis of cultural products related to migration phenomena (novels, movies, news, images and street art).

Scope and expected performance

Aktivitet	Timer
8 forelæsninger à 2 timer	16
Læsning og forberedelse	119

NB: lektioner tælles som timer.

Module activities

(2 timer Luca Tateo; 5 timer Ignacio Brescó de Luna; 3 timer Óscar García; 3 timer Daniel Rosengren Olsen 3 timer Paula Cavada).

Number of teams 1

Participants

The course is offered as an elective in the Bachelor's degree in psychology. It is - with prior approval by the study board - open to students in the master's program in psychology as well as for students of other courses

Prerequisites for participation

None

Module activities:

Plan	Duration	Subject	Teacher
Day1			
1	45 minutes	The social and cultural psychology of migration and refugees	Luca Tateo

2	45 minutes	The social and cultural psychology of migration and refugees	Luca Tateo
3	45 minutes	Examining the social representations of refugees through images	Ignacio Brescó
4	45 minutes	Examining the social representations of refugees through images	Ignacio Brescó
5	45 minutes	Ruptures and transitions in refugees' life trajectories	Ignacio Brescó
6	45 minutes	Ruptures and transitions in refugees' life trajectories	Ignacio Brescó
Day 2			
7	45 minutes	Solidarity between refugees and civil society	Oscar García
8	45 minutes	Solidarity between refugees and civil society	Oscar García
9	45 minutes	Social movements as learning sites: does social movements and CSOs play a role in preparing individuals for political action?	Daniel Rosengren
10	45 minutes	Social movements as learning sites: does social movements and CSOs play a role in preparing individuals for political action?	Daniel Rosengren
11	45 minutes	Representation of refugees in the public sphere: hegemonic common sense vs. counter-hegemonic tensions	Oscar García
12	45 minutes	Representation of refugees in the public sphere: hegemonic common sense vs. counter-hegemonic tensions	Daniel Rosengren
Day 3			
13	45 minutes	Refugee children's' experiences of migration	Paula Cavada
14	45 minutes	Refugee children's' experiences of migration	Paula Cavada
15	45 minutes	Conclusions: Ambivalences and resistances in migration phenomena	Paula Cavada
16	45 minutes	Conclusions: Ambivalences and resistances in migration phenomena	Ignacio Brescó

Curriculum:

Agustín, O.G. & Jørgensen, M.B. (2016). Solidarity without Borders: Gramscian Perspectives on Migration and Civil Society Alliances. In O.G. Agustín & M.B. Jørgensen (pp. 3-19) London: Pluto Press. (17 pages)

- Darcey M. Dachyshyn, D. & Kirova (2008). Understanding Childhoods in-between: Sudanese Refugee Children's Transition from Home to Preschool. *Research in Comparative and International Education*, 3(3), 281- 294. (14 pages)
- Herlihy, J., Gleeson, K., & Turner, S. (2010). What Assumptions about Human Behaviour Underlie Asylum Judgments? *International Journal of Refugee Law*, 22(3), 351–366 (16 pages)
- Jackson, M. (2002). *The politics of storytelling: Violence, transgression, and intersubjectivity* (Vol. 3). Copenhagen: Museum Tusulanum Press. (316 pages)
- Marsico, G. (2016). The borderland. *Culture & Psychology*, 22(2), 206-215 (9 pages)
- Märtsin, M., & Mahmoud, H. W. (2012). Never at Home? Migrants Between Societies. *The Oxford Handbook of Culture and Psychology*, 730-745. (16 pages)
- Rutland, Ted (2013) *Activists in the making: urban movements, political processes and the creation of the political subject*. *International journal of urban and regional research* vol. 37 no. 3 pp. 989-1011
- Schuetz, A. (1944). The Stranger: An essay in social psychology. *The American Journal of Sociology*, 49(6), 499-507. (8 pages)
- Tateo, L. (2017). Poetic destroyers. Vico, Emerson and the aesthetic dimension of experiencing. *Culture & Psychology*, online first pp. 1–19 DOI: 10.1177/1354067X17701270 (19 pages)
- Toubøl, Jonas (2015) *Septembermobiliseringen af flygtningsolidaritetsbevægelsen*. *Dansk sociologi* No. 26 vol. 4 pp. 97-103
- Watzlawik, M. & Brescó, I. (in press). The Self in Movement: Being identified and identifying oneself in the process of migration and asylum seeking. *Integrative Psychological and Behavioral Science* (10 pages)
- Welton, Michael (1993) *Social revolutionary learning: the new social movements as learning sites*. *Adult education quarterly* col. 43 no. 3 pp. 152-164
- Zittoun, T. (2009). Dynamics of life-course transitions: A methodological reflection. In J. Valsiner et al. (Eds.) *Dynamic Process Methodology in Social and Developmental Sciences* (pp. 404-429) New York: Springer. (26 pages)

Examination

Active participation in the module's series of lectures and discussion sessions is required. Active participation is defined as reading of set literature, 75 per cent attendance of the module's series of lectures and discussion sessions, contribution to the module's discussion sessions through oral presentations and active participation in discussions.

If a student does not meet the requirements for active participation, the following exam will be undertaken: An internal written exam in English: The exam is a take-home assignment on a topic approved by the module coordinator.

The assignment paper must comprise a minimum of five pages and a maximum of seven pages.

The assignment paper will be evaluated by the examiner.

Evaluation: pass/fail

Credits: 5 ECTS

<p>Modultitel:</p> <p>Lykke og livskvalitet – er det det samme? Happiness and quality of life – is that the same?</p> <p>5 ECTS HEAVK0006D</p>
<p>Placering:</p> <p>Valgfag er placeret på såvel 4. som 6. semester psykologi.</p>
<p>Deltagere:</p> <p>Psykologistuderende på 4. og 6. semester. Ved forhåndsgodkendelse fra de pågældendes studienævn er kurset også åbent for andre.</p>
<p>Modulansvarlig:</p> <p>Ane Søndergaard Thomsen</p>
<p>Type og sprog:</p> <p>Modulet "Valgfag" i studieordning for bacheloruddannelsen i psykologi, september 2016.</p> <p>Undervisningen foregår på dansk.</p>
<p>Mål:</p> <p>Den studerende skal kunne demonstrere:</p> <p>Viden om og forståelse af</p> <ul style="list-style-type: none"> • begreber og tematikker inden for lykke og livskvalitetsforskning. <p>Færdigheder i at</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive og redegøre for sammen begreber og tematikker • beskrive og redegøre for de forskellige metodiske og analytiske tilgange i forhold emnerne lykke- og livskvalitet • forholde sig kritisk til lykkeforskningens empiriske grundlag • reflektere over ovenstående i konkrete afgrænsede sammenhænge og • forklare sammenhænge, analysere og/eller udføre de konkrete procedurer under vejledning. <p>Kompetencer til at</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende ovenstående viden og færdigheder på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde.
<p>Fagindhold:</p> <p>Danskerne er ofte blevet kåret til verdens lykkeligste folk, senest af FN i "World Happiness Report 2016 Update". Hvad betyder det?</p> <p>Kurset omfatter en indføring i den videnskabelige forskning i lykke og livskvalitet som udgangspunkt for en diskussion af, hvorvidt lykke og livskvalitet er det samme. Kan man fx være</p>

lykkelig, hvis man lider af en alvorlig sygdom. Og hvordan, hvis overhovedet, hænger det sammen med mental sundhed?

Der bliver mulighed for selv at prøve nogle af de ofte anvendte metodikker.

Livskvalitet er et almenpsykologisk tema, der således henvender sig til 6. semester, samtidig med, at kurset i overensstemmelse med 4. semesters fokus på kvantitativ metode diskuterer de mange kvantitative måleinstrumenter.

PS. Der er ikke tale om et kursus i positiv psykologi.

Omfang og forventet arbejdsindsats:

4 forelæsninger á 4 timer, dvs. 16 timer i alt. Det forventes, at de studerende deltager aktivt i øvelser undervejs.

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
4 forelæsninger á 4 timer	16
0 seminargange	0
Læsning og forberedelse	119
Eksamen	Der afsættes tid til studerende, der ikke består ved aktiv deltagelse.

Antal forelæsninger: 4 x 4 timer

Antal forelæsningshold: 1

Eksamen:

Aktiv deltagelse i modulets foredrag og diskussioner er påkrævet. Aktiv deltagelse er defineret som læsning af litteratur, samt bidrag til modulets diskussioner gennem mundtlige oplæg og aktiv deltagelse i diskussioner.

Modulet afsluttes på enten 4. eller 6. semester med en intern skriftlig prøve. Prøven er en individuel hjemmeopgave på 5-7 sider. Afløsning: Prøven kan afløses ved tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives bestået/ikke bestået.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie.

Studerende, der er dumpet, er berettiget til individuelt feedback fra eksaminator. De studerende kan rette henvendelse til studiesekretær Annette Christensen, annette@hum.aau.dk.

De enkelte undervisningsgange:

Kursusgang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Litteratur
1	4x45 min.	Danmark/Norge - verdens lykkeligste lande?	Ane Søndergaard Thomsen	Helliwell, Layard & Sachs (2016, 2017); Institut for lykkeforskning
2	4x45 min.	Livskvalitet	Ane Søndergaard Thomsen	Asnaani et al.; Grover & Dutt; Jacoby et al.; Kugler et al.; Nørholm & Bech; Rapaport et al.; Weidle et al.; WHO
3	4x45 min.	Evolutionær tilgang til livskvalitet	Ane Søndergaard Thomsen	Crosier, Webster & Dillon; Grinde; Grinde. & Patil; Stanca
4	4x45 min.	Er livskvalitet og lykke så det samme?	Ane Søndergaard Thomsen	-

1. kursusgang: Danmark/Norge - verdens lykkeligste lande?

4 timer v/Ane Søndergaard Thomsen

Forelæsning giver en introduktion til lykkeforskning i FN, EU og på nationalt niveau. Hvad betyder det? Hvordan og hvad måler man?

Hvad betyder det i et psykologisk perspektiv?

I øvelsedelen afprøver i metodikken i praksis.

Forelæsningens pensum:

Helliwell, J., Layard, R. & Sachs, J. (Eds.) (2017). [World Happiness Report 2017](#). Chapter 1 (ss. 2-7), 2 (ss. 8-47), 5 (ss. 122-142) & 6 (ss. 144-176). Available from: <http://worldhappiness.report/> [100 sider]

Helliwell, J., Layard, R. & Sachs, J. (Eds.) (2016). [World Happiness Report 2016, Update \(Vol. 1\)](#). Chapter 1 & 2 (ss. 1-49). New York: Sustainable Development Solution Network. [49 sider]

Institut for lykkeforskning & Danica Pension (). [Der er et lykkeligt land – en kortlægning af årsagerne til danskernes lykke](#). Se <http://www.lykkeforskning.dk/> [64 sider]

The Happiness Research Institute (2015). [Happiness Equality Index Europe 2015](#). See <http://www.lykkeforskning.dk/> [15 sider]

Supplerende litteratur:

OECD (2013), [OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being](http://dx.doi.org/10.1787/9789264191655-en). OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264191655-en> [270 sider]

Link til World Database of Happiness, der drives af forskere ved Erasmus University Rotterdam i Holland: <http://worlddatabaseofhappiness.eur.nl/>

2. kursusgang: Livskvalitet

4 timer v/Ane Søndergaard Thomsen

Også livskvalitet måles på forskellig vis. WHO har fx udviklet et spørgeskema, der i den korte version er valideret i Danmark.

Kursusgangen præsenterer forskningen og diskuterer bl.a. om, og evt. hvordan, man kan opleve stor tilfredshed, selvom man lever med et handicap eller en psykisk lidelse?

I øvelsesdelen afprøver I metodikken i praksis.

PS. Underviser har tilladelse fra WHO til at anvende spørgeskemaet i forskningsprojekt.

Forelæsningsens pensum:

Asnaani, A., Kaczkurkin, A.N., Alpert, E., McLean, C.P., Simpson, H.B., & Foa, E.B. (2017). [The effect of treatment on quality of life and functioning in OCD](#). *Comprehensive Psychiatry*, 73(2), 7–14. DOI: 10.1016/j.comppsy.2016.10.004 [8 sider]

Grover, S. & Dutt, A. (2011). [Perceived burden and quality of life of caregivers in obsessive-compulsive disorder](#). *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 65(5), 416–422. DOI: 10.1111/j.1440-1819.2011.02240.x [7 sider]

Jacoby, R.J., Leonard, R.C., Riemann, B.C., & Abramowitz, J.S. (2014). [Predictors of quality of life and functional impairment in obsessive-compulsive disorder](#). *Comprehensive Psychiatry*, 55(5), 1195-1202. DOI: 10.1016/j.comppsy.2014.03.011 [8 sider]

Kugler, B.B., Lewin, A.B., Phares, V., Geffken, G.R., Murphy, T.K., & Storch, E.A. (2013). [Quality of life in obsessive-compulsive disorder: The role of mediating variables](#). *Psychiatry Research*, 206(1), 43–49. DOI: 10.1016/j.psychres.2012.10.006 [7 sider]

Nørholm, V. & Bech, P. (2001). [The WHO Quality of Life \(WHOQOL\) Questionnaire: Danish validation study](#). *Nordic Journal of Psychiatry*, 55(4), 229-235. DOI: 10.1080/080394801681019075 [7 sider]

Rapaport, M.H., Clary, C., Fayyad, R., & Endicott, J. (2005). [Quality-of-Life impairment in depressive and anxiety disorders](#). *American Journal of Psychiatry*, 162(6), 1171-1178. DOI: 10.1176/appi.ajp.162.6.1171 [8 sider]

Weidle, B., Ivarsson, T., Thomsen, P.H., Lydersen, S., & Jozefiak, T. (2015). [Quality of life in children with OCD before and after treatment](#). *European Child and Adolescence Psychiatry*, 24(9), 1061-1074. DOI: 10.1007/s00787-014-0659-z [14 sider]

The WHOQOL Group (WHO) (1998). [Development of the World Health Organization WHOQOL-BREF Quality of Life Assessment](#). *Psychological Medicine*, 28(3), 551-558 [8 sider]

World Health Organization (WHO) (1996). [WHOQOL-BREF: introduction, administration, scoring and generic version of the assessment](#). Available from: http://www.who.int/mental_health/media/en/76.pdf [18 sider]

3. kursusgang: Evolutionær tilgang til livskvalitet

4 timer v/Ane Søndergaard Thomsen

Det evolutionære perspektiv antager, at mennesket er udviklet med henblik på at løse de problemer, vore forfædre mødte i bestræbelsen på at overleve og reproducere sig. Det har gennem tiden bl.a. krævet, at vi har lyst til at få børn.

Forelæsningen diskuterer, særlige elementer i vores tilfredshed, der kunne tænkes at have en evolutionær baggrund, herunder forældreskabets betydning.

Hvordan hænger det sammen med, at det nogle gange påstås i pressen, at "Lykken er ikke at få børn" mens det andre gange rapporteres, at "forældre er lykkeligere". Hvad er op og ned på dette dilemma? Det er et faktum at fødselsraten i Vesteuropa er så lille, at vi som art ikke reproducerer os selv (under 2 børn pr. kvinde).

Forelæsningens pensum:

Crosier, B.S., Webster, G.D. & Dillon, H.M. (2012). [Wired to Connect: Evolutionary Psychology and Social Networks](#). *Review of General Psychology*, 16(2), 230-239. DOI: 10.1037/a0027919 [10 sider]

Grinde, B. (2009) [An evolutionary perspective on the importance of community relations for quality of life](#). *TheScientificWorldJOURNAL: TSW Child Health & Human Development* 9, 588–605. DOI 10.1100/tsw.2009.73 [18 sider]

Grinde, B. & Patil, G.G. (2009). [Biophilia: Does Visual Contact with Nature Impact on Health and Well-Being?](#) *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(9), 2332-2343. doi:10.3390/ijerph6092332 [12 sider]

Stanca, L. (2016). [The geography of parenthood and well-being: Do children make us, where and why?](#) In Sachs, J., Becchetti, L. & Annett, A. (Eds.), *World Happiness Report 2016 (Vol II), Special Rome edition* Chapter 4, 88-102. Kan hentes på http://worldhappiness.report/wp-content/uploads/sites/2/2016/03/HR-V2Ch4_web.pdf [14 sider]

Supplerende litteratur:

Workman, L. & Reader, W. (2008). *Evolutionary Psychology* (2th Ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press [328 sider]

4. kursusgang: Er livskvalitet og lykke så det samme?

4 timer v/Ane Søndergaard Thomsen

Den afsluttende forelæsning centrerer sig om resultaterne fra jeres øvelser. Hvad viser jeres arbejde om lykke og livskvalitet?

Kan vi som psykologer lære noget af dette eller er det blot målinger, der er gode som reklamekampagne for Danmark eller Norge som verdens lykkeligste lande?

Forelæsningsens pensum:

Der er intet ny pensum til denne kursusgang.

Referencer

- Asnaani, A., Kaczurkin, A.N., Alpert, E., McLean, C.P., Simpson, H.B., & Foa, E.B. (2017). [The effect of treatment on quality of life and functioning in OCD](#). *Comprehensive Psychiatry*, 73(2), 7–14. DOI: 10.1016/j.comppsy.2016.10.004 [8 sider]
- Crosier, B.S., Webster, G.D. & Dillon, H.M. (2012). [Wired to Connect: Evolutionary Psychology and Social Networks](#). *Review of General Psychology*, 16(2), 230-239. DOI: 10.1037/a0027919 [10 sider]
- Grinde, B. (2009) [An evolutionary perspective on the importance of community relations for quality of life](#). *TheScientificWorldJOURNAL: TSW Child Health & Human Development* 9, 588–605. DOI 10.1100/tsw.2009.73 [18 sider]
- Grinde, B. & Patil, G.G. (2009). [Biophilia: Does Visual Contact with Nature Impact on Health and Well-Being?](#) *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 6(9), 2332-2343. doi:10.3390/ijerph6092332 [12 sider]
- Grover, S. & Dutt, A. (2011). [Perceived burden and quality of life of caregivers in obsessive–compulsive disorder](#). *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 65(5), 416–422. DOI: 10.1111/j.1440-1819.2011.02240.x [7 sider]
- Helliwell, J., Layard, R. & Sachs, J. (Eds.) (2017). [World Happiness Report 2017](#). Chapter 1 (ss. 2-7), 2 (ss. 8-47), 5 (ss. 122-142) & 6 (ss. 144-176). Available from: <http://worldhappiness.report/> [100 sider]
- Helliwell, J., Layard, R. & Sachs, J. (Eds.) (2016). [World Happiness Report 2016, Update \(Vol. 1\)](#). Chapter 1 & 2 (ss. 1-49). New York: Sustainable Development Solution Network. [49 sider]
- Institut for lykkeforskning & Danica Pension (). [Der er et lykkeligt land – en kortlægning af årsagerne til danskernes lykke](#). Se <http://www.lykkeforskning.dk/> [64 sider]
- Jacoby, R.J., Leonard, R.C., Riemann, B.C., & Abramowitz, J.S. (2014). [Predictors of quality of life and functional impairment in obsessive-compulsive disorder](#). *Comprehensive Psychiatry*, 55(5), 1195-1202. DOI: 10.1016/j.comppsy.2014.03.011 [8 sider]
- Kugler, B.B., Lewin, A.B., Phares, V., Geffken, G.R., Murphy, T.K., & Storch, E.A. (2013). [Quality of life in obsessive-compulsive disorder: The role of mediating variables](#). *Psychiatry Research*, 206(1), 43–49. DOI: 10.1016/j.psychres.2012.10.006 [7 sider]
- Nørholm, V. & Bech, P. (2001). [The WHO Quality of Life \(WHOQOL\) Questionnaire: Danish validation study](#). *Nordic Journal of Psychiatry*, 55(4), 229-235. DOI: 10.1080/080394801681019075 [7 sider]

- OECD (2013), [OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being](#). OECD Publishing. DOI: 10.1787/9789264191655-en [270 sider]
- Rapaport, M.H., Clary, C., Fayyad, R., & Endicott, J. (2005). [Quality-of-Life impairment in depressive and anxiety disorders](#). *American Journal of Psychiatry*, 162(6), 1171-1178. DOI: 10.1176/appi.ajp.162.6.1171 [8 sider]
- Stanca, L. (2016). [The geography of parenthood and well-being: Do children make us, where and why?](#) In Sachs, J., Becchetti, L. & Annett, A. (Eds.), *World Happiness Report 2016 (Vol II), Special Rome edition* Chapter 4, 88-102. Kan hentes på http://worldhappiness.report/wp-content/uploads/sites/2/2016/03/HR-V2Ch4_web.pdf [14 sider]
- The Happiness Research Institute (2015). [Happiness Equality Index Europe 2015](#). See <http://www.lykkeforskning.dk/> [15 sider]
- The WHOQOL Group (WHO) (1998). [Development of the World Health Organization WHOQOL-BREF Quality of Life Assessment](#). *Psychological Medicine*, 28(3), 551-558 [8 sider]
- Weidle, B., Ivarsson, T., Thomsen, P.H., Lydersen, S., & Jozefiak, T. (2015). [Quality of life in children with OCD before and after treatment](#). *European Child and Adolescence Psychiatry*, 24(9), 1061-1074. DOI: 10.1007/s00787-014-0659-z [14 sider]
- Workman, L. & Reader, W. (2008). *Evolutionary Psychology* (2th Ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press [328 sider]
- World Health Organization (WHO) (1996). [WHOQOL-BREF: introduction, administration, scoring and generic version of the assessment](#). Available from: http://www.who.int/mental_health/media/en/76.pdf [18 sider]

Yderligere tekstforslag vil blive præsenteret i forbindelse med kurset.

De tekster, der er angivet under pensum til de enkelte forelæsninger skal læses, dvs. 367 sider. Derudover skal I selv vælge ud fra særinteresse, hvilke af de 598 siders supplerende læsning, der er nævnt, I vil fordybe jer i, så I ender med en samlet pensumramme på 500 sider.

Modultitel:
Kognitiv træning og rehabilitering
5 ECTS
HEAVK0005D

Placering:
4./6. semester

Modulansvarlig:
Jonas Kristoffer Lindeløv

Type og sprog:
Kursusmodul på dansk

Mål:
Kursets vigtigste læringsmål er følgende:

- Teoretisk viden om kognitiv forbedring, hvilket er tæt knyttet til transfer af læring: hvad vil det sige, at forbedre en evne, en kognitiv funktion eller intelligens?
- Kendskab til de mest anvendte interventionsmetoder, deres rationale og deres effekt. Evnen til at se interventionsmetoder i lyset af teorier om kognitiv forbedring.
- Færdigheder til kritisk at forholde sig til metode og fortolkning i effektforskning, fx med henblik på at vurdere klinisk relevans.

Fagindhold:

Hvordan kan man forbedre menneskelig tænkning? Det er kursets centrale spørgsmål. Kurset vil koncentrere sig mere om forbedring af kognitive funktioner (fx hukommelseskapacitet eller opmærksomhed) end fx forbedring gennem viden (fx at cykle eller tale Spansk), selvom denne skelnen kan være kunstig. Kurset vil introducere forskningen indenfor en lang række interventionsformer, der lover kognitiv forbedring: computertræning, meditation, motion, medicin, ernæring, hukommelsesstrategier, mm. Kurset er overvejende forskningsbaseret, men vi skal også prøve disse metoder på os selv, for at forstå de interventionsmetoder, som kurset handler om.

Kurset bygger bro mellem to ellers adskilte forskningsfelter: neurorehabilitering og kognitiv træning. I dit arbejdsliv er der en god sandsynlighed for, at du kommer til at stifte bekendtskab med disse. Både som neuropsykolog, pædagogisk psykolog og arbejdspsykolog. Hele kurset er rettet mod at forstå kognitiv neurorehabilitering og kognitiv træning i et samlet framework.

Kursets flow er, at vi starter med at forstå begrænsninger i vores tænkning, og hvordan man hidtil har tænkt, at rehabilitering eller træning kan ændre disse grænser. Til anden forelæsningsgang går vi i dybden med computerbaseret kognitiv træning og rehabilitering, for at opøve evnen til kritisk at vurdere forskningen. Til tredje forelæsningsgang bruger vi dette på en stor palette af interventionsmetoder. Til fjerde forelæsningsgang ser vi tilbage og trækker de store linjer fra de tre første forelæsninger: hvad fortæller forskningen i kognitiv forbedring os om kognition, læring og sygdom?

Sammenhæng med øvrige moduler/semestre:

Kurset vil i nogen grad bygge videre på kognitionspsykologi (3. semester) og biologisk psykologi (3. semester). Dækningen af hjerneskadeområdet kan hænge sammen med klinisk psykologi (5. semester) og professionsprogrammerne KHARE og NEURO. Som et værktøj til at evaluere forskellige interventionsformer, vil der blive repeteret og bygget videre på noget af statistik og metode (4. semester).

Omfang og forventet arbejdsindsats:

Det forventes at de studerende har læst target-artikler til hver gang og deltager aktivt i diskussion på forelæsningserne samt diverse øvelser. Det øvrige pensum danner baggrund for en dybere forståelse af undervisningen og til evt. skriftlig hjemmeopgave. Der vil blive tilbudt hjemme-øvelser i kognitiv træning, men denne del er frivillig.

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
4 forelæsninger à 4 timer	16
0 seminargange	0
Læsning og forberedelse	119
Eksamen	Der afsættes tid til studerende der ikke består ved aktiv deltagelse.

Antal forelæsninger: 4 x 4 timer

Antal forelæsningshold: 1

Deltagerforudsætninger:

Gennemførelse af 1. og 3. semester (se "Fagindhold" ovenfor).
Ved forhåndsgodkendelse fra de pågældendes studienævn er kurset også åbent for andre.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre):

Se kursusplan nedenfor.

Eksamen:

Aktiv deltagelse i modulets foredrag og diskussioner er påkrævet. Aktiv deltagelse er defineret som læsning af litteratur, samt bidrag til modulets diskussioner gennem mundtlige oplæg og aktiv deltagelse i diskussioner.

Modulet afsluttes på enten 4. eller 6. semester med en intern skriftlig prøve. Prøven er en individuel hjemmeopgave på 5-7 sider. Afløsning: Prøven kan afløses ved tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives bestået/ikke bestået. Besvarelsen bedømmes af eksaminator (Jonas Kristoffer Lindeløv).

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie.

Studerende, der er dumpet, er berettiget til individuelt feedback fra eksaminator. De studerende kan rette henvendelse til studiesekretær Annette Christensen, annette@hum.aau.dk.

Kursus-gang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Litteratur
1	4x45 min.	Hvordan er tænkning begrænset?	Jonas Kristoffer Lindeløv	<i>Target article:</i> Perkins & Salomon (1989) <i>Relevant pensum:</i> Singley, WHO, Chen, Serino, Thorndike, Christophel
2	4x45 min.	Computerbaseret træning af arbejdshukommelse	Jonas Kristoffer Lindeløv	<i>Target article:</i> Jaeggi (2010) (du kan springe studie 1 over) og Redick <i>Direkte relevant pensum:</i> Melby-Lervåg, Chein, Klingberg (2002; 2010), Li, Morrison & Chein (2010), Nickerson, Redick, Shipstead (2012)
3	4x45 min	Interventionsmetoder til kognitiv forbedring	Jonas Kristoffer Lindeløv	<i>Target article:</i> Dresler (2012) og Toglia (2012) <i>Relevant pensum:</i> Cicerone, Fregni, Kirsch, Sedlmeier, Smith, Chiesa, Dresler (2017)
4	4x45 min.	Hvordan kan tænkning forbedres?	Jonas Kristoffer Lindeløv	<i>Target article:</i> Hertwig <i>Relevant pensum:</i> Zatorre, Johnston, Lövdén

1. gang: Hvordan er tænkning begrænset?

Vores tænkning er begrænset på flere måder: vores hukommelse er ikke perfekt, vi har en forsinket reaktionstid, vi træffer suboptimale beslutninger, mm.

1. Til denne forelæsning tegner vi et billede af, hvad det teoretisk set vil sige, at en funktion er begrænset og hvordan den kan forbedres. Vi skal både se på kognitive teorier som påstår, at begrænsningerne er mere eller mindre generelle og de er derfor tilsvarende optimistiske/pessimistiske omkring, hvilke forbedringer, der kan opnås. Vi tager også en mere klinisk vinkel på, hvad det vil sige at være velfungerende i ICF modellen (International Classification of Functioning).
2. Vi møder begrebet transfer og debatten om, om hvorvidt man kan opnå generelle forbedringer (fx på opmærksomhed eller hukommelse) ved at lave specifikke øvelser (fx computertræning eller løbetræning). Det meste af denne forskning er variationer over Identical Elements Theory fra Thorndike i 1901.
3. Vi indleder to spor, som kurset løbende eksemplificerer i forhold til: fra det dysfunktionelle til det normale (rehabilitering) og fra det normale til det ekceptionelle (træning).

2. gang: Computerbaseret træning af arbejdshukommelse

1. gang gav en forståelsesramme for at tænke på kognitive begrænsninger og kognitiv forbedring. Denne gang ser vi på, hvordan det spiller sig ud i empirisk forskning. Vi går i dybden med computerbaseret træning af arbejdshukommelse, fordi det her er let at se relationen mellem træning og transfer. Det er en god model til når vi i de næste forelæsninger skal kigge bredere ud over landskabet af mulige interventioner.

- Muskel-metaforen: bliver arbejdshukommelsen bedre af at blive brugt meget?
- Oversigt over effektstudier på området. Specielt med fokus på Jaeggi's dual n-back opgave og Klingbers CogMed software.
- Hvordan vurderer man helt konkret, hvad effekten af en behandling er? Vi svarer på spørgsmålet helt fra metode over statistiske effekstørrelser til kliniske konklusioner.

I forhold til pensum til denne gang: læg mærke til, at der er en gruppe af artikler som blev publiceret sammen. De omhandler effekten af CogMed softwaren, som Klingberg har udarbejdet i samarbejde med Pearson Publications. Artikelserien starter med en skeptisk artikel af Shipstead (2012a). Denne artikel bliver så kommenteret af Jaeggi (2012), Klingberg (2012), Morrison & Chein (2012), Hulme (2012), Gathercole (2012) og Shah (2012). Shipstead (2012b) samler til sidst op på alle kommentarerne og runder af med en diskussion.

3. gang: Interventionsmetoder til kognitiv forbedring

2. gang så vi på en specifik interventionsmetode (computerbaseret træning). Denne gang giver et overblik over forskningsresultater i hele paletten af interventionsmetoder i forhold til kognitiv forbedring. Dette indebærer bl.a.

1. Farmakologiske metoder.
2. Psykoterapeutiske metoder: kognitiv adfærdsterapi, coaching og hypnose.
3. Øvelses-drevne metoder: mindfulness og fysisk træning.
4. Strategiske metoder: hukommelsesteknikker, problemløsningsstrategier, mm.

4. gang: Hvordan kan tænkning forbedres?

Til første forelæsning spurgte vi, hvordan vores tænkning er begrænset og siden da har vi undersøgt forskellige bud på, hvordan denne begrænsning kan brydes. Vi slutter af med at se på hvor optimistiske eller pessimistiske vi generelt skal være omkring projektet med at forbedre tænkning. Hvad er fx fordelene ved at vores tænkning er begrænset? Følges forbedringer på ét område af forværringer på et andet område?

Pensum

Se læringsmål, kommentarer og læseguides til mange af disse artikler sidst i kursusbeskrivelsen.

- Chein, J. M., & Morrison, A. B. (2010). Expanding the mind's workspace: Training and transfer effects with a complex working memory span task. *Psychonomic Bulletin & Review*, 17(2), 193–199. <https://doi.org/10.3758/PBR.17.2.193>

- Chen, A. J. ., Abrams, G. M., & D'Esposito, M. (2006). Functional reintegration of prefrontal neural networks for enhancing recovery after brain injury. *The Journal of Head Trauma Rehabilitation*, 21(2), 107–118. <https://doi.org/10.1097/00001199-200603000-00004>
- Chiesa, A., Calati, R., & Serretti, A. (2011). Does mindfulness training improve cognitive abilities? A systematic review of neuropsychological findings. *Clinical Psychology Review*, 31(3), 449–464. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.11.003>
- Christophel, T. B., Klink, P. C., Spitzer, B., Roelfsema, P. R., & Haynes, J.-D. (2017). The Distributed Nature of Working Memory. *Trends in Cognitive Sciences*, 21(2), 111–124. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2016.12.007> **Fejl! Hyperlinkhenvisningen er ikke gyldig.**
- Cicerone, K. D., Langenbahn, D. M., Braden, C., Malec, J. F., Kalmar, K., Fraas, M., ... Ashman, T. (2011). Evidence-Based Cognitive Rehabilitation: Updated Review of the Literature From 2003 Through 2008. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 92(4), 519–530. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2010.11.015>
- Dresler, M., Sandberg, A., Ohla, K., Bublitz, C., Trenado, C., Mroczko-Wasowicz, A., ... Repantis, D. (2012). Non-pharmacological cognitive enhancement. *Neuropharmacology*. <https://doi.org/10.1016/j.neuropharm.2012.07.002>
- Dresler, M., Shirer, W. R., Konrad, B. N., Müller, N. C. J., Wagner, I. C., Fernández, G., ... Greicius, M. D. (2017). Mnemonic Training Reshapes Brain Networks to Support Superior Memory. *Neuron*, 93(5), 1227–1235.e6. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2017.02.003> **Fejl! Hyperlinkhenvisningen er ikke gyldig.** (Fuldtekst kan findes via Google)
- Fregni, F., Boggio, P. S., Nitsche, M., Berman, F., Antal, A., Feredoes, E., ... Pascual-Leone, A. (2005). Anodal transcranial direct current stimulation of prefrontal cortex enhances working memory. *Experimental Brain Research*, 166(1), 23–30. <https://doi.org/10.1007/s00221-005-2334-6>
- Gathercole, S. E., Dunning, D. L., & Holmes, J. (2012). Cogmed training: Let's be realistic about intervention research. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 201–203. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.007>
- Hertwig, R., & Todd, P. M. (2003). More Is Not Always Better: The Benefits of Cognitive Limits. In D. Hardman & essor Lauracchi (Eds.), *Thinking: Psychological Perspectives on Reasoning, Judgment and Decision Making* (pp. 213–231). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/047001332X.ch11> (Fuldtekst kan findes via Google).
- Hulme, C., & Melby-Lervåg, M. (2012). Current evidence does not support the claims made for CogMed working memory training. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 197–200. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.06.006>
- Jaeggi, S. M., Buschkuhl, M., Jonides, J., & Shah, P. (2012). Cogmed and working memory training—Current challenges and the search for underlying mechanisms. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 211–213. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.002>
- Jaeggi, S. M., Studer-Luethi, B., Buschkuhl, M., Su, Y. F., Jonides, J., & Perrig, W. J. (2010). The relationship between n-back performance and matrix reasoning—implications for training and transfer. *Intelligence*, 38, 625–635. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2010.09.001>

- Johnston, M. V. (2009). Plasticity in the developing brain: Implications for rehabilitation. *Developmental Disabilities Research Reviews*, 15(2), 94–101. <https://doi.org/10.1002/ddrr.64>
- Kirsch, I., Montgomery, G., & Sapirstein, G. (1995). Hypnosis as an adjunct to cognitive-behavioral psychotherapy: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(2), 214. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.63.2.214>
- Klingberg, T. (2010). Training and plasticity of working memory. *Trends in Cognitive Sciences*, 14(7), 317–324. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2010.05.002>
- Klingberg, T. (2012). Is working memory capacity fixed? *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 194–196. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.004>
- Klingberg, T., Forssberg, H., & Westerberg, H. (2002). Training of working memory in children with ADHD. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 24(6), 781–791.
- Li, S. C., Schmiedek, F., Huxhold, O., Röcke, C., Smith, J., & Lindenberger, U. (2008). Working memory plasticity in old age: Practice gain, transfer, and maintenance. *Psychology and Aging*, 23(4), 731–742. <https://doi.org/10.1037/a0014343>
- Lindeløv, J. (in review). Computer-based cognitive rehabilitation following acquired brain injury: a meta-analysis of transfer effects. *Clinical Psychology Review*.
- Lindeløv, J. K., Dall, J. O., Kristensen, C. D., Aagesen, M. H., Olsen, S. A., Therese Ruud Snuggerud, & Sikorska, A. (2016). Training and transfer effects of N-back training for brain-injured and healthy subjects. *Neuropsychological Rehabilitation*, 0(0), 1–15. <https://doi.org/10.1080/09602011.2016.1141692>
- Lövdén, M., Bäckman, L., Lindenberger, U., Schaefer, S., & Schmiedek, F. (2010). A theoretical framework for the study of adult cognitive plasticity. *Psychological Bulletin*, 136(4), 659–676. <https://doi.org/10.1037/a0020080>
- Melby-Lervåg, M., & Hulme, C. (2012). Is working memory training effective? A meta-analytic review. *Developmental Psychology*, 49(2), 270–291. <https://doi.org/10.1037/a0028228>
- Morrison, A. B., & Chein, J. M. (2010). Does working memory training work? The promise and challenges of enhancing cognition by training working memory. *Psychonomic Bulletin & Review*, 18(1), 46–60. <https://doi.org/10.3758/s13423-010-0034-0>
- Morrison, A. B., & Chein, J. M. (2012). The controversy over Cogmed. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 208–210. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.005>
- Nickerson, R. S. (2000). Null hypothesis significance testing: a review of an old and continuing controversy. *Psychological Methods*, 5(2), 241. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.5.2.241>
- Perkins, D., & Salomon, G. (1989). Are Cognitive Skills Context-Bound? *Educational Researcher*, 18(1), 16–25. <https://doi.org/10.3102/0013189X018001016>
- Redick, T. S., Shipstead, Z., Harrison, T. L., Hicks, K. L., Fried, D. E., Hambrick, D. Z., ... Engle, R. W. (2012). No Evidence of Intelligence Improvement After Working Memory Training: A Randomized, Placebo-Controlled Study. *Journal of Experimental Psychology: General*. <https://doi.org/10.1037/a0029082>

- Rohling, M. L., Faust, M. E., Beverly, B., & Demakis, G. (2009). Effectiveness of cognitive rehabilitation following acquired brain injury: A meta-analytic re-examination of Cicerone et al.'s (2000, 2005) systematic reviews. *Neuropsychology*, 23(1), 20–39. <https://doi.org/10.1037/a0013659>
- Sedlmeier, P., Eberth, J., Schwarz, M., Zimmermann, D., Haarig, F., Jaeger, S., & Kunze, S. (2012). The psychological effects of meditation: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 138(6), 1139–1171. <https://doi.org/10.1037/a0028168>
- Serino, A., Ciaramelli, E., Di Santantonio, A., Malagù, S., Servadei, F., & Làdavas, E. (2006). Central executive system impairment in traumatic brain injury. *Brain Injury*, 20, 23–32. <https://doi.org/10.1080/02699050500309627>
- Shah, P., Buschkuhl, M., Jaeggi, S., & Jonides, J. (2012). Cognitive training for ADHD: The importance of individual differences. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 204–205. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.001>
- Shipstead, Z., Hicks, K. L., & Engle, R. W. (2012). Working memory training remains a work in progress. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 1(3), 217–219. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2012.07.009>
- Shipstead, Z., Redick, T. S., & Engle, R. W. (2012). Is working memory training effective? *Psychological Bulletin*, 138(4), 628–654. <https://doi.org/10.1037/a0027473>
- Singley, M. K., & Anderson, J. R. (1989). *The transfer of cognitive skill*. Harvard University Press. **(Chapter 1 only! Uploaded to Moodle)**
- Smith, P. J., Blumenthal, J. A., Hoffman, B. M., Cooper, H., Strauman, T. A., Welsh-Bohmer, K., ... Sherwood, A. (2010). Aerobic Exercise and Neurocognitive Performance: A Meta-Analytic Review of Randomized Controlled Trials. *Psychosomatic Medicine*, 72(3), 239–252. <https://doi.org/10.1097/PSY.0b013e3181d14633>
- Thorndike, E. L., & Woodworth, R. S. (1901a). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions. I. *Psychological Review*, 8(3), 247.
- Thorndike, E. L., & Woodworth, R. S. (1901b). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions. II. The estimation of magnitudes. *Psychological Review*, 8(4), 384.
- Thorndike, E. L., & Woodworth, R. S. (1901c). The influence of improvement in one mental function upon the efficiency of other functions: III. Functions involving attention, observation and discrimination. *Psychological Review*, 8(6), 553.
- Toglia, J. P., Rodger, S. A., & Polatajko, H. J. (2012). Anatomy of cognitive strategies: A therapist's primer for enabling occupational performance. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 79(4), 225–236. <https://doi.org/10.2182/cjot.2012.79.4.4>
- Zatorre, R. J., Fields, R. D., & Johansen-Berg, H. (2012). Plasticity in gray and white: neuroimaging changes in brain structure during learning. *Nature Neuroscience*, 15(4), 528–536. <https://doi.org/10.1038/nn.3045>
- Zatorre, R. J., Fields, R. D., & Johansen-Berg, H. (2012). Plasticity in gray and white: neuroimaging changes in brain structure during learning. *Nature Neuroscience*, 15(4), 528–536. <https://doi.org/10.1038/nn.3045>

WHO (2002): ICF beginner's guide. (www.who.int/classifications/icf/training/icfbeginnersguide.pdf)

Noter til pensum

De mest centrale tekster på pensum er: Perkins, Melby-Lervåg, Lindeløv (in review), Sedlmeier, Smith, Toglia og WHO. Nedenfor er nogle af pensumteksterne kort annoteret, for at vise hvordan de passer ind i kurset og hvad du forventes at få ud af at læse artiklen.

Chen: They use a complex span task which requires active recall. This is in contrast to the N-back task (see Jaeggi et al., 2008; 2010; Redick et al.) which requires passive recognition.

Chen: This is a very simplistic model for rehabilitation strategies for patients with brain injuries involving disruption of the prefrontal cortex, either directly or indirectly by lesions to the connections to/from PFC. It is only meant as a first iteration in your understanding and should not be taken too literally.

Chiesa: Relate this paper to the meta-analysis by **Sedlmeier** on the same literature. The conclusions are somewhat different. I'd use meta-analyses as a superior source of knowledge to reviews in cases like this, where the literature is truly quantitative. Still, **Chiesa** et al. is a welcome overview and discussion of the literature up until 2010.

Cicerone (2011): this is probably the most comprehensive synthesis of evidence on brain injury rehabilitation, taking in almost everything up until 2008. This paper has quite direct implications for which rehabilitation methods are used in the US. Compare it with **Rohling** who do a meta-analysis on an earlier version of the Cicerone guidelines, showing quite small effects. I would usually prefer a meta-analysis to a review, but Cicerone discusses some potential sources of error in Rohling.

Dresler (2012): Dresler et al. provide a very broad overview of the field of cognitive enhancement. It's a very brief introduction to various intervention methods, although (necessarily) quite superficial. Methods include pharmaceuticals, nutrition, exercise, sleep, mnemonics, meditation, computer training and brain stimulation. A weakness of this article is that it sticks to the significance-dichotomy of "effect vs. no effect". Also, there's no synthesis towards the end to compare methods. It's not clear which one's you'd prefer.

Jaeggi (2010): The results are very interesting because, using a dual n-back task, Jaeggi and colleagues seem to have found an active ingredient for improving intelligence through training on working memory. These are landmark results, and they have been widely cited in science as well as in public media. However, it fails to replicate so it's likely a fluke (see **Redick** and **Melby-Lervåg**; perhaps also **Shipstead, 2012a**).

Johnston: An intermediate level neurobiological account of learning in rehabilitation. See also **Zatorre** and **Lövdén**.

All Klingberg papers: Klingberg has been very vocal in his support for computer-based cognitive training. Unfortunately, his credibility is ameliorated by the fact that he helped found CogMed which earns loads of money (and likely pay him) from people seeking to improve cognition – in particular parents to children with learning disabilities, ADHD, etc. and to brain injury rehabilitation professionals. Keep this in mind when you read the Klingberg papers, but still, read them with genuine interest.

Klingberg (2012): In this particular reply to the target article showing poor transfer from CogMed training, notice how Klingberg seeks to set up a straw man ("can working memory be improved?")

instead of "can CogMed improve working memory") and knock THAT down without really touching the target article's central claims.

Lindeløv (2016): uses N-back on brain-injured and healthy subjects with an active control group. It is primarily included in the curriculum to build a bridge between patient studies and studies on healthy subjects. This is mostly treated in the discussion. This paper can be seen as an extension of **Jaeggi** and **Redick** to a brain-injured population.

Lindeløv (in review): This is a very central text in the curriculum. The four empirical criteria for transfer applies to every field and to healthy subjects and patients alike. The rationale behind the criteria is the primary learning goal of this paper; the application of these criteria to the brain injury literature is more of an illustration, but the finding that there is zero effect has clinical applications, of course.

Lövden: This paper is on the curriculum because it defines a concise high-level language for how psychology may interface with neurobiological accounts of learning. However, it is quite hand-wavy and lacks substance on the biological side. **Johnston** and **Zatorre** provide this. I would not be surprised if **Lövden** proves to be complete nonsense once the science has matured, but for now, it provides a useful conceptual framework to move our understanding forwards.

Melby-Lervåg: Probably the most comprehensive meta-analysis on computerized cognitive training. A very central text in this curriculum.

Morrison: This is a quite useful overview of the literature, but it also slightly misleading. It translates significant effects on one outcome measure into "effectiveness" with respect to the full cognitive function that this outcome measure targets. This is not without problems; **see Lindeløv (in review) meta-analysis**. So I would compare this with **Melby-Lervåg** meta-analysis.

Nickerson: Arguably the geekiest text on the curriculum. It's about how bad p-values are. The relevance for you is quite straight-forward: almost all of the literature on the curriculum here is based on p-values. When you, as a professional psychologist, are to give recommendations or to rehabilitate brain injured patients, you should be mindful of this.

Perkins: Although this paper is old, it is still spot-on on how general our learning is and hence how available it is for problem solving and creativity across stimuli and cognitive domains. The paper forcefully makes the point that learning is quite specific compared to folk psychological beliefs – a finding which still holds to this day, but still needs to be refreshed because a large body of researchers still rely on their folk psychological intuitions.

Redick (2012): This is probably the methodologically highest quality study on the cognitive transfer effects of the dual n-back task. Active control and thought-through test battery. It is a direct attack on **Jaeggi** (2008; 2010), both in terms of a negative transfer result and in the introductory section, where they uncover how messy and dishonestly reported the Jaeggi (2008) study was. Redick takes us back to the old **Thorndike** conclusion, that training effects are predominantly specific. See **Lindeløv (2016)** who applies n-back to brain injured patients.

Rohling: see comment on **Cicerone**.

Shipstead (2012a): Show that CogMed is relatively ineffective. This is a big deal since CogMed is one of the largest commercial players in this arena. This is the same research group that published **Redick (2012)**.

Singley: read only chapter 1! Together with **Perkins**, this makes up a very nice introduction the study of the transfer of learning.

Thorndike (1901a): This is probably the most classical and defining article on cognitive enhancement. The important thing is to get the general idea of the experimental design – you need not understand all the numbers, which are presented in a quite confusing way. Thorndike & Woodsworth examine how far people can generalize from learning on one stimulus set to other stimulus sets with only slightly different properties than the trained stimulus set. From a range of very simple experiments, Thorndike strongly advocates for very specific learning and cognition as very skill-bound instead of general (see also **Perkins**). The method of these experiments are quite convincing but notice that the results are only based on 3-6 subjects! It is however strengthened by the fact that subsequent studies have arrived at a conclusion along the same lines, although no one (to my knowledge) has replicated the original Thorndike experiments. Notice that it is the first in a series of three articles.

Toglia: This is a cheat-sheet of the use of cognitive strategies in neurorehabilitation. As you read this paper, notice how much of it is self-evident and something a semi-skilled occupational therapist (or neuropsychologist) would end up doing quite naturally. Nevertheless, this paper is a way to define the subject by listing common strategies and common use cases and references to the relevant scientific literature. There is no weighting of effect sizes.

WHO: This framework of "function," "activity," and "participation (DK: funktion, aktivitet og deltagelse) is widely used in rehabilitation practice. It represents a move away from a clinical practice that was overly concerned with "function" only. The framework is increasingly being adopted in the academic literature as well.

Zatorre: A basic introduction to the neurobiology of learning. You may also read appropriate chapters in your textbook from the Biological Psychology course on the 3rd semester. It is too specific to have any direct consequences for how you would do cognitive training or rehabilitation, but it gives a foundation. See **Johnston** for a more intermediate-level treatment of the subject and **Lövdén** for a high-level framework.

<p>Modultitel, ECTS-angivelse (og evt. STADS-kode): Ledelsespsykologi (Ledelsespsykologi og samtalekunst). The psychology of leadership and management 5 ECTS HEAVK0011D</p>											
<p>Placering: 4. og 6. sem.</p>											
<p>Modulansvarlig: Ole Michael Spaten (oms@hum.aau.dk)</p> <p>Forelæsere/Seminarholdere: Winnie Flensborg (wif@hum.aau.dk), Ole Michael Spaten (oms@hum.aau.dk).</p>											
<p>Type og sprog: Kursus og seminarhold. Dansk.</p>											
<p>Mål: Valgfaget i "Ledelsespsykologi og samtalekunst" har til formål at øge de studerendes forudsætninger for at kunne analysere, diskutere og evaluere centrale udfordringer i ledelsespsykologiens teori og praksis med særlig vægt på samtalen som ledelsesrum. Valgfaget rummer en introduktion til de psykologiske aspekter ved ledelse og lederskab; samt en række begrebslige og metodologiske forhold vedr. ledelsespsykologi og ledelsesproblemstillinger. Ledelsespsykologi eksemplificeret ved coaching fremstilles endvidere kritisk med nedslag i en række videnskabshistoriske og -teoretiske positioner, som f.eks.: Psykodynamisk, systemisk-narrativ, kognitiv og humanistisk-eksistentiel.</p>											
<p>Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre:</p> <p>Bachelorstudiet, personligheds- og socialpsykologi på 1.-2 semester af uddannelsen, samt klinisk-pædagogisk-, arbejds-, organisationspsykologi på 5. semester danner grundlag for kurset. Endvidere at hele pensum til kurset er læst inden kurset påbegyndes.</p>											
<p>Omfang og forventet arbejdsindsats: 5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats og fordelingen fremstilles skematisk nedenfor. Undervisningen på valgfaget vil være en variation af forskellige læringsformer, herunder forelæsning, plenumdiskussioner, reflektive øvelser, case-analyser, m.m. Valgfaget organiseres som fire halve dage fordelt på to hele dage. Modulet – med dets forskellige læringsformer (og fordelt på de 5 ECTS) – fokuserer på en præsentation af teori og praksis i forhold ledelsespsykologi og samtalekunst, der tilsammen rummer kursets pensum på 500 sider.</p>											
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Aktivitet</th> <th>Timer</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>4 forelæsninger à 3 timer</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>4 seminargange à 1 time</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Læsning og forberedelse</td> <td>119</td> </tr> <tr> <td>Eksamen</td> <td>Der afsættes tid til studerende, der ikke består ved aktiv deltagelse.</td> </tr> </tbody> </table>	Aktivitet	Timer	4 forelæsninger à 3 timer	12	4 seminargange à 1 time	4	Læsning og forberedelse	119	Eksamen	Der afsættes tid til studerende, der ikke består ved aktiv deltagelse.	
Aktivitet	Timer										
4 forelæsninger à 3 timer	12										
4 seminargange à 1 time	4										
Læsning og forberedelse	119										
Eksamen	Der afsættes tid til studerende, der ikke består ved aktiv deltagelse.										
<p>Antal forelæsninger: 4 x 3 timer</p>											
<p>Antal forelæsningshold: 1</p>											

Antal seminar timer: 4 x 1 time		
Antal seminarhold: 4		
Deltagere: Bachelor i psykologi studerende på 4. og 6. semester og som har en særlig interesse for ledelsespsykologi, samtalekunst og konsultationspsykologi Ved forhåndsgodkendelse fra de pågældendes studienævn er kurset også åbent for andre.		
Deltagerforudsætninger: Kurset anbefales for psykologistuderende på bachelorstudiets 4. og 6. semester som har en særlig interesse for ledelsespsykologi, samtalekunst og konsultationspsykologi.		
Modulaktiviteter: Forelæsningsoversigt: Hver undervisningsgang består af 1 forelæsning à 3 timer og 1 seminargang à 1 time		
Forelæsning/ seminar	Titel/emne	Underviser
1.	Et fundamentalt blik på ledelsespsykologien. Hvordan er samtaleforholdet mellem leder og medarbejder historisk set blevet stillet som et ledelsespsykologisk problem?	Ole Michael Spaten/Winnie Flensborg
2.	Forelæsning og en reflekteret undersøgelse, øvelse og diskussion af krydsfeltet mellem samtalekunst og ledelsespsykologi i en organisatorisk praksis. Case i ledelsesanalyse m.v.	Ole Michael Spaten/Winnie Flensborg
3.	Kritisk nedslag i nogle videnskabshistoriske og -teoretiske positioner, som f.eks.: Psykodynamisk, systemisk-narrativ, kognitiv og humanistisk-eksistentiel.	Ole Michael Spaten
4.	Ledelsespsykologi og samtalekunst eksemplificeret ved mellemlæderes succesfulde og udfordrende coaching erfaringer – et empirisk kvalitativt og kvantitativt studie	Ole Michael Spaten
<p>Fordelingen af pensum på forelæsningerne og rækkefølgen er kun ment som vejledende for studerende, så det er ikke sikkert, at den anførte litteratur omtales eller gennemgås i forelæsningen. Grundbøger læses som baggrund for alle forelæsninger.</p> <p>1. forelæsning: Et fundamentalt blik på ledelsespsykologien 4 timer v/ <i>Winnie Flensborg og Ole Michael Spaten</i></p> <p>De studerende introduceres først til et fundamentalt blik på ledelsespsykologien, hvorfra det bliver muligt at stille følgende spørgsmål: Er samtaleforholdet mellem leder og medarbejder historisk set blevet stillet som et ledelsespsykologisk problem? Spørgsmålet fører videre til en diskussion af det såkaldte symmetriproblem, der anses for at være en særlig nøgle til undersøgelse af ledelsespsykologiens komplekse forhold, herunder tematiseringen af leder-medarbejderforholdet som en magt- og læringsrelation i en kontekst, der sætter den professionelle samtale i centrum. Eksemplarisk fremstilles medarbejderudviklings-samtalen.</p>		

Forelæsningen organiseres omkring fire overordnede temaer:

1. Videnskabsteoretisk og metodologisk introduktion til ledelsesanalyse
2. Samtalekunst belyst igennem medarbejderudviklingssamtalen – en af de vigtigste lederinterventioner til udvikling af medarbejdere og opnåelse af strategiske mål
3. Samtalekunst belyst igennem coaching – en af den moderne ledelsespsykologis vigtigste kompetencer
4. Symmetriproblemet: En af leder-medarbejder-forholdets allerstørste udfordringer

Forelæsningens pensum:

Carlsen, G. B. & Jøker, A. (2011). *Leder med magt & kraft. En undersøgelse af hvordan ledere udfolder deres handlemuligheder*. København: Forlaget Metropolis, side 22-130

Dam Hede (2011). Samtalekarismaet & symmetriproblemet, *Dansk Tidsskrift for Coachingpsykologi*, 1(1). 53-66 <https://journals.aau.dk/index.php/CP/article/view/234>

Dam Hede (2010). Et ledelsesparadigme for coaching (pp. 119-135), in: *Coaching - samtalekunst og ledelsesdisciplin*, Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Haslebo, G (2004): *Relationer i organisationer – en verden til forskel*. Dansk Psykologisk Forlag, Erhvervspsykologiserien (pp 121-154)

Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). New York: Pearson, (pp 388-455)

2. forelæsning: En reflekteret undersøgelse, øvelse og diskussion af krydsfeltet mellem samtalekunst og ledelsespsykologi i en organisatorisk praksis

4 timer v/ Winnie Flensburg og Ole Michael Spaten

Kursusforløbet fortsætter med forelæsninger og caseanalyser, der ligeledes organiseres i tre dele:

A. En reflekteret undersøgelse, øvelse og diskussion af krydsfeltet mellem samtalekunst og ledelsespsykologi i en organisatorisk praksis. Her trækkes på empiriske eksempler fra ledelsesbaseret coaching, forskningsresultater, m.m.

B. Eksempler på ledelsesanalyse. De studerende anvender analytiske redskaber og modeller på en konkret ledelsespsykologisk problemstilling. De studerende forstår ledelsespsykologien empirisk i en større organisatorisk sammenhæng.

C. Eksempler på samtaleanalyse af en konkret coachingsamtale mellem leder og medarbejder. De studerende omsætter analysestrategiske begreber fra praksis.

Forelæsningens pensum:

Andersen, Kristoffer Lande (2009). Ledelse og autoritet, (pp. 149-160), in: Helth m.fl. (2009, red.): *Lederskabelse, Samfundslitteratur*, Frederiksberg.

Dahl, A. A., & Dalsegg, A. (2001). *Charmør og tyrann*. København: Munksgaard. (102-109, 112-115, 129-137, 198-206, 263-269, 286-288)

Kets de Vries, M. F. R. (2014). Coaching the toxic leader. *Harvard Business Review*, 66(1), 100-109.

Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). New York: Pearson, (pp 198-234, 262-296)

3. forelæsning: Kritisk nedslag i nogle videnskabshistoriske og -teoretiske positioner, inden for samtalekunst: Psykodynamisk, systemisk-narrativ, kognitiv og humanistisk-eksistentiel.

4 timer v/ Ole Michael Spaten

Coaching som psykologisk disciplin blev startet med udgivelsen af Coleman Griffith's værk *Psychology of Coaching* i 1926. Coaching psykologien har dermed været underkastet videnskabelige undersøgelser siden begyndelsen af sidste århundrede. Tillige har coaching været anvendt i vid udstrækning indenfor bl.a. erhvervslivet i mindst et halvt hundrede år. Samtalekunst i form af coaching som anvendt ledelsespsykologi er dermed bredt udbredt. Paradokser er at det

først er fra begyndelsen af årtusind skiftet at der f.eks. i den britiske og danske psykologforening er dannet faglige selskaber til diskussion, erfaringsudveksling og videreudvikling af en videnskabelig funderet coachingspsykologi. Empirisk forankring og evidensbaserede undersøgelser bliver problematiseret og fremstillet. Forelæsningsrummet rummer endvidere eksempler på flere af de toneangivende psykologiske skoledannelser med de afledte coaching tilgange som f.eks. psykodynamisk coaching, systemisk coaching, kognitiv coaching osv. Grundlaget for at forstå udviklingen vil være et historisk rids, hvorefter der fremstilles fundamentale coaching færdigheder med hovedvægt på de væsentligste kompetenceområder. Vi vil se på forskellige typiske faser i en coaching session, coaching i plenum efterfulgt af gruppesessioner. Vi diskuterer afslutningsvist det integrative, multiparadigmatiske udgangspunkt samt de pædagogiske principper som indgår i action-reflection-learning.

Forelæsningspensum:

Grant, A. M. (2006). Workplace and Executive Coaching. In Stober, D. R. & Grant, A. M. (Eds.). (2006). *Evidence based coaching handbook: Putting best practices to work for your clients* (367-388). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons

Palmer, S. & McDowall, A. (Eds.) (2010). *The coaching relationship: Putting people first*. New York, NY, US: Routledge/Taylor & Francis Group. [pp. 1-8 + 139-158] (27 p.)

Spaten, O. M. (2011). *Coaching forskning – på evidensbaseret grundlag. Centrale empiriske studier gennem tyve år (1990 – 2010)*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag (80 p.).

4. forelæsning: Ledelsespsykologi og samtalekunst eksemplificeret ved mellemlideres succesfulde og udfordrende coaching erfaringer – et empirisk kvalitativt og kvantitativt studie

4 timer v/ Ole Michael Spaten

Diskussion af en række videnskabshistoriske og videnskabsteoretiske problemstillinger på baggrund af empiriske studier blandt andet gennemført i en dansk landsdækkende virksomhed hvor der i 2011 blev gennemført over 500 evaluerede coaching sessioner. Mellemliderne arbejdede pragmatisk refleksivt og anvendte spørgsmål inspireret fra "interventive interviewing" (Tomm, 1988), opsatte SMARTe mål (Locke, 1996, Palmer et al., 2008) med kommunikations færdigheder bredt forankret i aktiv lytning og reflekterende konversationer (Andersen, 2007),

Forelæsningspensum:

Palmer, S. & McDowall, A. (Eds.) (2010). *The coaching relationship: Putting people first*. New York, NY, US: Routledge/Taylor & Francis Group. [pp. 1-8 + 139-158] (27 p.)

Cavanagh, M. & Palmer, S. (2006). The theory, practice and research base of Coaching Psychology is developing at a fast pace. *International Coaching Psychology Review*. Vol 1(2), 5-7.

Samt evt. uddrag fra de ovennævnte forskere Tomm, 1988, Locke, 1996, og Andersen, 2007.

Spaten, O. M. & Flensborg, W. (2013). When middle managers are doing employee coaching. *International Coaching Psychology Review*, 8, 2, 18-48

Pensumliste:

Andersen, Kristoffer Lande (2009): "Ledelse og autoritet", pp. 149-160, in: Helth m.fl. (2009, red.): *Lederskabelse, Samfundslitteratur*, Frederiksberg.

Dahl, A. A., & Dalsegg, A. (2001). *Charmør og tyrann*. København: Munksgaard. (102-109, 112-115, 129-137, 198-206, 263-269, 286-288)

Carlsen, G. B. & Jøker, A. (2011). *Leder med magt & kraft. En undersøgelse af hvordan ledere udfolder deres handlemuligheder*. København: Forlaget Metropol, side 22-130

Cavanagh, M. & Palmer, S. (2006). The theory, practice and research base of Coaching Psychology is developing at a fast pace. *International Coaching Psychology Review*. Vol 1(2), 5-7.

Dam Hede (2011). Samtalekarismaet & symmetriproblemet, *Dansk Tidsskrift for Coachingpsykologi*, 1(1). 53-66 <https://journals.aau.dk/index.php/CP/article/view/234>

Dam Hede (2010). Et ledelsesparadigme for coaching (pp. 119-135), in: *Coaching - samtalekunst og ledelsesdisciplin*, Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Grant, A. M. (2006). Workplace and Executive Coaching. In Stober, D. R. & Grant, A. M. (Eds). (2006). *Evidence based coaching handbook: Putting best practices to work for your clients* (367-388). Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons.

Haslebo, G (2004): *Relationer i organisationer – en verden til forskel*. Dansk Psykologisk Forlag, Erhvervspsykologserien (pp 121-154)

Kets de Vries, M. F. R. (2014). Coaching the toxic leader. *Harvard Business Review*, 66(1), 100-109.

Palmer, S. & McDowall, A. (Eds.) (2010). *The coaching relationship: Putting people first*. New York, NY, US: Routledge/Taylor & Francis Group. [pp. 1-8 + 139-158] (27 p.)

Spaten, O. M. & Flensborg, W. (2013). When middle managers are doing employee coaching. *International Coaching Psychology Review*, 8, 2, 18-48

Grundbøger:

Spaten, O. M. (2011). *Coaching forskning – på evidensbaseret grundlag. Centrale empiriske studier gennem tyve år (1990 – 2010)*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag (80 p.).

Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). New York: Pearson (pp 198-234, 262-296, 388-455)

I alt ca. 550 sider

Eksamen:

Modulet afsluttes med en intern skriftlig prøve.

Prøven har form af en hjemmeopgave med en af den studerende valgt og af den kursusansvarlige underviser godkendt problemstilling i relation til pensum.

Pensumramme: 500 standardsider litteratur.

Der er tale om en individuel opgave på 5-7 sider.

Afløsning: Prøven kan afløses ved tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives bestået/ikke bestået. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie.

Se desuden "vigtige datoer" og "Formalia vedr. prøver".

Studerende, der er dumpet, er berettiget til individuelt feedback fra eksaminator. De studerende kan rette henvendelse til studiesekretær Annette Christensen, annette@hum.aau.dk.

Modultitel, ECTS-angivelse (og evt. STADS-kode):**Mobning på arbejdspladsen / Bullying at work**

5 ECTS

HEAVK0012D

Placering:

4. og 6. Semester

Modulansvarlig:

Eva Gemzøe Mikkelsen

Type og sprog:

Kursusmodul på Dansk

Læringsmålene for valgfaget er:

- At den studerende tilegner sig en nuanceret forskningsbaseret viden om fænomenet mobning på arbejdspladsen herunder dets ætiologi og helbredskonsekvenser.
- At den studerende tilegner sig viden om hvordan psykologer arbejder med at håndtere og forebygge sager om mobning og alvorlige konflikter på arbejdspladsen.
- At den studerende får færdigheder i at reflektere over, formidle og diskutere teoretiske og metodemæssige problemstillinger relateret til mobning som forsknings- og anvendelsesorienteret genstandsfelt.
- At den studerende får kompetencer til at anvende ovenstående viden og færdigheder til teoretisk og metodisk at undersøge relevante psykologiske problemstillinger på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre:

Hvad er mobning på arbejdspladsen, og hvordan kommer fænomenet til udtryk? Hvilke forhold i organisation, gruppen eller de involverede personer bidrager til, at mobning opstår? Hvordan påvirker mobningen de mobbede? Hvordan kan vi som psykologer hjælpe organisationer med at håndtere eller forebygge mobning? Disse spørgsmål bliver centrale omdrejningspunkter i dette valgfag.

Valgfaget består af fire undervisningsgange. Efter en præsentation og introduktion til valgfaget, vil første undervisningsgang sætte fokus på fænomenet mobning: Hvordan definerer forskere mobning, og hvilke metodiske problemstillinger medfører den gængse definition? Hvordan kommer mobningen til udtryk, og kan man identificere delfænomener? Anden undervisningsgang omhandler risikofaktorer for mobning og giver den studerende viden om det komplekse samspil af faktorer på organisation-, gruppe- og individniveau, som medvirker til, at f.eks. en konflikt opstår, eskalerer og ender i mobning. På tredje undervisningsgang gennemgås forskningen i mobningens helbredskonsekvenser, og de studerende præsenteres for teorier, der forsøger at forklare, hvorfor nogle mobbede f.eks. udvikler depression eller symptomer på PTSD. Valgfagets sidste undervisningsgang fokuserer på de anvendelsesorienterede aspekter af mobning – hvordan forebygger eller håndterer man sager om mobning? Den studerende får herigennem forsknings- og praksisbaseret viden om hvordan erhvervspsykologer arbejder med at håndtere konkrete sager om mobning eller med at implementere forebyggende tiltag.

Formmæssige vil valgfaget bestå af teoretiske oplæg fra underviseren og de studerende, plenumdiskussion, problem- eller emnebaseret gruppearbejde, gruppeøvelser herunder afprøvning af redskaber, der relaterer til konkrete emner, samt analyse og drøftelse af film om mobning og relaterede emner.

Sammenhæng med øvrige moduler/semestre:

Bachelorstudiet, personligheds- og socialpsykologi på 1.-2. semester af uddannelsen, samt klinisk-pædagogisk-, arbejds-, organisationspsykologi på 5. semester danner grundlag for kurset.

Omfang og forventet arbejdsindsats Her er regnet med for mange timer.

Aktivitet	Timer
4 forelæsningsgange à 4 timer	16
0 seminar gange	0
Læsning og forberedelse	119
Eksamen	Der afsættes tid til eksamen til de studerende, der ikke består ved fremmøde

Antal forelæsninger: 4 x 4 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 0

Antal seminarhold: 5

Deltagere:

Valgfag er målrettet 4. og 6. semester på psykologiuddannelsen.

Ved forhåndsgodkendelse fra de pågældendes studienævn er kurset også åbent for andre.

Deltagerforudsætninger:

Kurset anbefales for psykologistuderende på bachelorstudiets 4. og 6. semester som har en interesse for arbejds- og organisationspsykologi herunder særligt mobning på arbejdspladsen: Hvordan opstår fænomenet, hvilke konsekvenser har det og hvordan forebygges og håndteres det i praksis.

Ved forhåndsgodkendelse fra de pågældendes studienævn er kurset også åbent for andre.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre) Undervisningsgangene indskrives i en tabel som det er gjort i de andre valgfag

Kursusgang	Varighed	Tema/Emne	Forelæser	Litteratur
1.	4 x 45 min.	Introduktion til faget og fagområdet	Eva Gemzøe Mikkelsen	Baillien, Escartín, Gross & Zapf, (2017) Einarsen, Hoel, Zapf, & Cooper, (2011) Leymann (1996) Mikkelsen (2007) Nielsen, Notelaers & Einarsen (2011)
2.	4 x 45 min.	Risikofaktorer for mobning på –		Hauge, Skogstad, & Einarsen (2007)

		organisation, gruppe og individniveau.		<p>Salin & Hoel (2011) Glasø, Matthiesen, Nielsen & Einarsen (2007)</p> <p>Hauge, Skogstad, & Einarsen (2010)</p> <p>Bloch (2012)</p> <p>Mulder, Pouwelse, Lodewijkx & Bolman (2014)</p> <p>Nielsen, Glasø, & Einarsen (2016)</p> <p>Neuman & Baron, (2011)</p> <p>Zapf & Einarsen (2011) Samnani & Singh (2012)</p> <p>Van den Brande, Baillien, De Witte, Van der Elst & Godderis (2016)</p>
3.	4 x 45 min.	Individuelle helbredskonsekvenser af mobning.	Eva Gemzøe Mikkelsen	<p>Høgh, Mikkelsen & Hansen (2011)</p> <p>Mikkelsen (2001)</p> <p>Nielsen & Einarsen (2012)</p> <p>Nielsen, Tangen, Idsoe, Matthiesen & Magerøy (2015)</p>
4.	4 x 45 min.	Forebyggelse og håndtering af mobning på arbejdspladsen	Eva Gemzøe Mikkelsen	<p>Beirne & Hunter (2013)</p> <p>Einarsen, Mykletun, Einarsen, Skogstad & Salin, (2017)</p> <p>Escartin (2016).</p> <p>Saam (2010) Van de Vliert (1998) Mikkelsen, Hogh, & Puggaard (2011)</p>

- **kursusgang: Introduktion til faget og fagområdet**

Den første undervisningsgang introducerer forskningsfeltet mobning på arbejdspladsen. Der gives en kort gennemgang af mobningsforskningens historie herunder udviklingen i teori og metode. Herefter fokuser vi på definitionen af mobning, og dennes metodiske betydning, de handlinger der indgår i mobning samt ikke mindst mobningens delfænomener illustreret med teori, eksempler og cases. Vi laver også en gruppeøvelse, som vi efterfølgende diskuterer i lyset af mobningsfænomenet.

- **kursusgang: Risikofaktorer for mobning på organisation, gruppe og individniveau.**

Denne undervisningsgang indledes med et oplæg om de faktorer på organisation-, gruppe- og individniveau, der kan medvirke til, at mobning opstår. Vi ser f.eks. på hvilken betydning vidner har for om konflikter og mobning opstår og/håndteres konstruktivt. Efter oplægget ser vi film, som efterfølgende analyseres i grupper.

- **kursusgang: Individuelle helbredskonsekvenser af mobning.**

Der sættes gennem et indledende oplæg fokus på mobningens helbredskonsekvenser. Hvad viser forskningen på området? Hvilke teorier bruges til at forklare, at nogle mobbede udvikler depression eller symptomer på PTSD – og er der empirisk belæg for disse teorier? Der arbejdes i grupper.

- **kursusgang: Forebyggelse og håndtering af mobning på arbejdspladsen – tiltag på gruppe- og organisationsniveau.**

Der holdes oplæg om hvordan virksomheder kan forebygge mobning ved at igangsætte initiativer på f.eks. gruppe- og organisationsniveau. I oplægges sættes der også fokus på forskningen i organisatoriske interventioner – særligt hvilke forhold, der kan hhv. hæmme eller fremme implementeringen eller effekten af de forebyggende tiltag. Vi afprøver også et forebyggende redskab.

Med udgangspunkt i et oplæg, anonymiserede virkelige cases og arbejde i grupper beskæftiger vi efterfølgende med håndteringen af sager om mobning.

Eksamen:

Aktiv deltagelse i modulets foredrag og diskussioner er påkrævet. Aktiv deltagelse er defineret som læsning af litteratur, samt bidrag til modulets diskussioner gennem mundtlige oplæg og aktiv deltagelse i diskussioner.

Modulet afsluttes på enten 4. eller 6. semester med en intern skriftlig prøve. Prøven er en individuel hjemmeopgave på 5-7 sider. Afløsning: Prøven kan afløses ved tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset.

Bedømmelsesform: Ved bedømmelsen gives bestået/ikke bestået. Besvarelsen bedømmes af eksaminator.

Prøven skal demonstrere, at modulets mål er indfrie.

Studerende, der er dumpet, er berettiget til individuelt feedback fra eksaminator. De studerende kan rette henvendelse til studiesekretær Annette Christensen, annette@hum.aau.dk.

Litteraturliste:

Baillien, E., Escartín, J., Gross, C. & Zapf, D. (2017): Towards a conceptual and empirical differentiation between workplace bullying and interpersonal conflict. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, DOI: 10.1080/1359432X.2017.1385601

Beirne, M. & Hunter, P (2013). Workplace bullying and the challenge of pre-emptive management. *Personnel Review*, 42 (5), 595-612

Bloch, C. (2012). Vidner som aktører i mobning. I Niels Christian Mossfeldt Nickelsen (red.): *Arbejdslivets skyggesider*, 217-236. Klim

Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., & Cooper, C. L. (2011). The concept of bullying and harassment at work: The European tradition. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice*. (2nd ed.,) Boca Raton: CRC Press., 3-40

Einarsen, K., Mykletun, R.J., Einarsen, S., Skogstad, A. & Salin, D. (2017). Ethical Infrastructure and Successful Handling of Workplace Bullying. *Nordic Journal of Working Life Studies*, Vol. 7 (1), 37-59

Escartín, J. (2016). Insights into workplace bullying: psychosocial drivers and effective interventions. *Psychology Research and Behavior Management*, 9, 157-169.
doi:<http://dx.doi.org/10.2147/PRBM.S91211>

- Glasø, L., Matthiesen, S. B., Nielsen, M. B., & Einarsen, S. (2007). Do targets of bullying portray a general victim personality profile? *Scandinavian Journal of Psychology*, 48, 313-319.
- Hauge, L. J., Skogstad, A., & Einarsen, S. (2010). Role stressors and exposure to workplace bullying: Causes or consequences of what and why? *European Journal of Work and Organizational Psychology*, Early online.
- Hauge, L. J., Skogstad, A., & Einarsen, S. (2007). Relationships between stressful work environments and bullying: Results of a large representative study. *Work & Stress*, 21(3), 220-242.
- Høgh, A., Mikkelsen, E. G., & Hansen, Å. M. (2011). Individual consequences of workplace bullying/mobbing. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice* (2nd ed.). Boca Raton: CRC Press, 107-128
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5, 165-184.
- Mikkelsen, E.G. (2007). Mobning – et fænomen eller flere? Kapitel 1 i D. Perlt & K. Pedersen (eds.) *Den stille epidemi - om mobning på arbejdspladsen*. København: SUS, 9-35
- Mikkelsen, E. G. (2001). Mobning i arbejdslivet: Hvorfor og for hvem er den så belastende?. *Nordisk Psykologi*, 53(2), 109-131.
- Mikkelsen, E.G., Hogh, A. & Puggaard, L.B. (2011). Prevention of bullying and conflicts at work: Process factors influencing the implementation and effects of interventions. *International Journal of Workplace Health Management* 4; 1, 84-100
- Mulder, R., Pouwelse, M., Lodewijkx, H., & Bolman, C. (2014). Workplace mobbing and bystanders' helping behaviour towards victims: The role of gender, perceived responsibility and anticipated stigma by association. *International Journal of Psychology*, 49, 304-312. doi: 10.1002/ijop.12018
- Nielsen, M. B., & Einarsen, S. (2012). Outcomes of workplace bullying: A meta-analytic review. *Work and Stress*, 26(4), 309-332.
- Nielsen, M. B., Glasø, L., & Einarsen, S. (2016). Exposure to workplace harassment and the Five Factor Model of personality: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, Early online. Open Access, 195-206
- Nielsen, M. B., Notelaers, G., & Einarsen, S. (2011). Measuring exposure to workplace bullying. Kap. 6 i S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and Emotional Abuse in the Workplace. Developments in Theory, Research and Practice*. Boca Raton: CRC Press, 149-174
- Nielsen, M. B., Tangen, T., Idsoe, T., Matthiesen, S. B., & Magerøy, N. (2015). Post-traumatic stress disorder as a consequence of bullying at work and at school. A literature review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 21(1), 17-24.
- Neuman, J. H., & Baron, R. A. (2011). Social antecedents of bullying: A social interactionist perspective. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and harassment in the workplace: Developments in theory, research, and practice*. Boca Raton: Taylor & Francis Group, 201-225.
- Saam, N. J. (2010). Interventions in workplace bullying: A multilevel approach. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 19(1), 51-75.

Salin, D., & Hoel, H. (2011). Organisational causes of workplace bullying. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and harassment in the workplace. Developments in theory, research, and practice 2*. ed. Boca Raton CRC Press, 227-243

Samnani, A.-K., & Singh, P. (2012). 20 Years of workplace bullying research: A review of the antecedents and consequences of bullying in the workplace. *Aggression and Violent Behavior, 17*(6), 581-589.

Van den Brande, W., Baillien, E., De Witte, H., Van der Elst, T., & Godderis, L. (2016). The role of work stressors, coping strategies and coping resources in the process of workplace bullying: A systematic review and development of a comprehensive model. *Aggression and Violent Behavior, Early online*. doi:10.1016/j.avb.2016.06.004

Van de Vliert, E. (1998). Conflict and conflict management. Chap. 15 in Drenth, P.J.D., Thierry, H. & de Wolff, C.J.: *Handbook of Work and Organizational Psychology, 2nd ed.*, 351-376

Zapf, D., & Einarsen, S. (2011). Individual antecedents of bullying: Victims and perpetrators. In S. Einarsen, H. Hoel, D. Zapf, & C. L. Cooper (Eds.), *Bullying and harassment in the workplace* (pp. 177-200). Boca Raton: CRC Press.

Antal sider i alt: 508